

LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Vivulskio g. 11, LT-03162 Vilnius, tel. (8 5) 266 4201, faks. (8 5) 266 4209,
el. p. post@socmin.lt, <https://socmin.lrv.lt>. Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 1886 03515

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO IR SUSITARIMO PROJEKTO DERINIMO

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija (toliau – Ministerija) parengė ir teikia svarstyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl įgaliojimų suteikimo Monikai Navickienei“ projektą (toliau – Projektas). Projektas parengtas vadovaujantis Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių rengimo ir sudarymo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. spalio 1 d. nutarimu Nr. 1179 „Dėl Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių rengimo ir sudarymo taisyklių patvirtinimo“, 14 punktu, siekiant suteikti įgaliojimus socialinės apsaugos ir darbo ministrei Monikai Navickienei pasirašyti daugiašalį Bendrąjį susitarimą dėl Reglamento (EB) Nr. 883/2004 16 straipsnio 1 dalies taikymo įprasto tarpvalstybinio nuotolinio darbo atvejais (toliau – Susitarimas).

Toliau lentelėje pateikiama informacija apie Projektu ir Susitarimu teikiamus pasiūlymus ir jiems įgyvendinti svarbi informacija.

1. Projektu sprendžiama problema ir jos priežastys

Tarpvalstybinis nuotolinis darbas nėra naujas reiškinys, tačiau COVID-19 pandemijos metu visame pasaulyje, taip pat ir Europos Sąjungoje (toliau – ES) reikšmingai padaugėjo žmonių, dirbančių nuotoliniu būdu. Net ir pasibaigus pandemijai, nuotolinis darbas vis dar išlieka populiarius. 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo (toliau – Reglamentas (EB) Nr. 883/2004) ir 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 987/2009, nustatančiame Reglamento (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo įgyvendinimo tvarką (toliau – Reglamentas (EB) Nr. 987/2009, įtvirtintos taisyklės dėl taikytinos teisės nustatymo skirtingose ES valstybėse narėse dirbantiems asmenims, tačiau nėra atskirų taisyklių dėl taikytinos teisės nustatymo tarpvalstybinio nuotolinio darbo atveju. Reglamento (EB) Nr. 883/2004 11 straipsnyje įtvirtinta pagrindinė taisyklė, kad darbuotojas draudžiamas socialiniu draudimu pagal faktinę darbo vietą, nesvarbu, kurioje valstybėje yra registruotas ar vykdo veiklą jo darbdavys (*lex loci laboris* principas). Kadangi fizinė darbo vieta yra lemiamas kriterijus, nustatant taikytiną teisę, dėl nuotolinio darbo gyvenamosios vietos valstybėje narėje gali pasikeisti darbuotojo socialinės apsaugos sistema, jei asmuo negyvena darbdavio veiklos vietos valstybėje.

Reglamento (EB) Nr. 883/2004 13 straipsnis reglamentuoja taikytinos teisės nustatymą darbuotojams, kurie pagal darbo sutartį įprastai dirba dviejose ar daugiau valstybių narių. Tokiems darbuotojams taikomi valstybės narės, kurioje jie gyvena, teisės aktai, jeigu didelę veiklos dalį (t. y. 25 proc. darbo laiko) jie vykdo toje valstybėje narėje. Jei tarpvalstybinio nuotolinio darbo atveju darbuotojų darbo laikas iš namų savo gyvenamosios vietos valstybėje siekia ar viršija 25 procentus, darbuotojai negali būti draudžiami pagal valstybės narės, kurioje registruotas jų darbdavys ar yra jų darbdavio veiklos vieta ir kurioje jie dirba iš biuro, teisės aktus. Reglamento (EB) Nr. 883/2004 16 straipsnis leidžia valstybių narių kompetentingoms įstaigoms

susitarti dėl bendrų taikytinos teisės nustatymo taisyklių išimčių asmenims ar asmenų grupėms, tačiau būtina susitarti dėl bendrų principų, pagal kuriuos tarpvalstybinio nuotolinio darbo atvejais Reglamento (EB) Nr. 883/2004 16 straipsnis gali būti taikomas.

Siekdama palengvinti Reglamento (EB) Nr. 883/2004 16 straipsnio taikymą tarpvalstybinio nuotolinio darbo atvejais ir užtikrinti vienodą jo taikymo praktiką ES valstybėms narėms, Socialinės apsaugos sistemų koordinavimo administracinė komisija (toliau – Administracinė komisija), sudaryta remiantis Reglamento (EB) Nr. 883/2004 71 straipsniu, parengė Susitarimo projektą.

2. Projektu siūlomo teisinio reguliavimo esmė (siūlomas problemos sprendimas)

Projektu siūloma, kad socialinės apsaugos ir darbo ministrė Monika Navickienė būtų įgaliota pasirašyti Susitarimo projektą.

Susitarimas taikomas nustatant taikytiną teisę įprastai nuotoliu dirbantiems darbuotojams, vadovaujantis Reglamento (EB) Nr. 883/2004 16 straipsniu, jei darbuotojo darbdavio registruotos buveinės ar veiklos vieta ir darbuotojo gyvenamosios vietos vieta, kur darbuotojas dirba nuotoliu, yra skirtingose valstybėse narėse. Susitarimas taikomas tik tuo atveju, jei abi suinteresuotos valstybės narės yra pasirašiusios Susitarimą.

Susitarimas netaikomas, jei tarpvalstybinis nuotolinis darbas nėra įprasta darbo organizavimo forma (pvz., darbuotojas gyvena vienoje valstybėje narėje ir įprastai dirba iš biuro kitoje valstybėje narėje, kur registruotas jo darbdavys, tačiau dėl nenumatytų aplinkybių darbuotojai kelias dienas dirba iš namų, kitas – iš biuro). Susitarimas taip pat netaikomas savarankiškai dirbantiems asmenims.

Susitarime numatyta, kad, vadovaujantis Reglamento (EB) Nr. 883/2004 16 straipsniu, kitoje valstybėje narėje nuotoliu dirbantis darbuotojas galės išsaugoti socialinį draudimą valstybėje narėje, kurioje jo darbdavys turi registruotą buveinę ar veiklos vietą, jei tarpvalstybinis nuotolinis darbas gyvenamosios vietos valstybėje sudaro mažiau kaip 50 proc. viso darbo laiko (t. y. nustatoma beveik dvigubai didesnė procentinė dalis, nei numatyta pagal Reglamento (EB) Nr. 883/2004 13 straipsnio 1 dalį).

Susitarimas sudaromas 5 metų laikotarpiui (skaičiuojant nuo 2023 m. liepos 1 d.) ir kiekvieną kartą automatiškai pratęsiamas dar 5 metams. Jei valstybė narė pasirašo Susitarimą po 2023 m. liepos 1 d., Susitarimas dėl minėtos valstybės narės įsigalioja nuo kito mėnesio pirmos dienos po jo pasirašymo.

Susitarimas pasirašomas tik anglų kalba. Viena valstybė narė skiriama atlikti depozitaro funkcijas. Šias funkcijas sutiko atlikti Belgija.

Prie Susitarimo gali jungtis visos valstybės narės, kurioms taikomas Reglamentas (EB) Nr. 883/2004.

Šiuo metu Susitarimą yra pasirašiusios 20 valstybių: Austrija, Belgija, Italija, Kroatija, Čekija, Suomija, Prancūzija, Vokietija, Lichtenšteinas, Malta, Liuksemburgas, Norvegija, Lenkija, Portugalija, Ispanija, Švedija, Šveicarija, Nyderlandai, Slovėnija, Slovakija.

3. Pasiūlymų įgyvendinimo mechanizmas

Pateikiant prašymą dėl Reglamento (EB) Nr. 883/2004 16 straipsnio taikymo taikomos įprastos Reglamento (EB) Nr. 987/2009 18 straipsnyje nustatytos procedūros. Prašymas turės būti pateikiamas darbdavio registruotos buveinės ar veiklos vietos valstybės narės, kurios taikytiną teisę siekiama patvirtinti, kompetentingai įstaigai. Tačiau jei abi susijusios valstybės narės (t. y. darbuotojo gyvenamosios vietos valstybė narė ir darbdavio registruotos buveinės ar veiklos vietos valstybė narė) yra pasirašiusios Susitarimą, bus daroma prielaida, kad darbuotojo gyvenamosios vietos valstybės narės kompetentinga įstaiga iš anksto davė sutikimą, kad darbuotojui būtų taikomi darbdavio registruotos buveinės ar veiklos vietos valstybės narės teisės aktai. Todėl darbdavio registruotos buveinės ar veiklos vietos valstybės narės kompetentinga įstaiga iš karto galės išduoti pažymėjimą dėl jo turėtojui taikomų socialinės apsaugos teisės aktų (toliau – A1 pažymėjimas). Taip bus supaprastintas Reglamento (EB) Nr. 883/2004 16 straipsnio taikymas ir sutrumpintas A1 pažymėjimų išdavimas tarpvalstybinio nuotolinio darbo atvejais laikas.

Numatyta, kad pagal Susitarimą prašymas dėl taikytinos teisės nustatymo pagal Reglamento (EB) Nr. 883/2004 16 straipsnį galės būti pateiktas tik dėl laikotarpių po Susitarimo įsigaliojimo susijusiose valstybėse narėse. Prašymai negalės būti pateikti dėl taikytinos teisės nustatymo atgaline data, išskyrus atvejus, kai per šį laikotarpį socialinio draudimo įmokos buvo sumokėtos arba darbuotojas kitaip buvo apdraustas pagal valstybės narės, kurioje yra darbdavio registruota buveinė arba vykdomos veiklos vieta, socialinės apsaugos sistemą, ir:

- 1) prašomas laikotarpis iki prašymo pateikimo dienos neviršija trijų mėnesių, arba
- 2) toks prašymas pateikiamas ne vėliau kaip 2024 m. birželio 30 d., o laikotarpis iki prašymo pateikimo dienos neviršija dvylikos mėnesių.

Pagal Susitarimą valstybių narių kompetentingos įstaigos galės išduoti A1 pažymėjimą nuotoliu dirbančiam darbuotojui pagal Reglamento (EB) Nr. 883/2004 16 straipsnį ne ilgesniam kaip 3 metų laikotarpiui. Pasibaigus šiam laikotarpiui, situacija turės būti vertinama iš naujo ir išduodamas naujas A1 pažymėjimas.

Informacija tarp valstybių narių kompetentingų įstaigų bus keičiamasi per elektroninę socialinės apsaugos informacijos mainų sistemą (toliau – EESSI), pildant ir siunčiant struktūrizuotus elektroninius dokumentus, vadovaujantis 2017 m. kovo 16 d. Administracinės komisijos sprendimu Nr. E5 dėl pereinamojo laikotarpio, taikomo Reglamento (EB) Nr. 987/2009 4 straipsnyje nurodytam keitimuisi duomenimis elektroninėmis priemonėmis, praktinės tvarkos.

Jei Susitarimas netaikomas arba jei nuotoliu kitoje valstybėje narėje dirbantis darbuotojas neprašo taikyti Reglamento (EB) Nr. 883/2004 16 straipsnio, taikytina teisė bus nustatoma vadovaujantis Reglamento (EB) Nr. 883/2004 ir Reglamento (EB) Nr. 987/2009 nuostatomis.

4. Pasiūlymų įgyvendinimo kaštai (lėšų poreikis einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais bei jo finansavimo šaltinis)

Projektu ir Susitarimu teikiamiems pasiūlymams įgyvendinti papildomų Lietuvos Respublikos valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų nereikės, nes Lietuvos Respublikos kompetentingos įstaigos jau šiuo metu yra prisijungusios prie EESSI ir išduoda A1 pažymėjimus vadovaudamosi Reglamentu (EB) Nr. 883/2004 ir Reglamento (EB) Nr. 987/2009 nuostatomis.

5. Laukiamas rezultatas ir nauda bei juos patirsiantys subjektai ir asmenų grupės

Tikimasi, kad pasirašius Susitarimą sumažės kompetentingų įstaigų administracinė našta, nes bus supaprastintas Reglamento (EB) Nr. 883/2004 16 straipsnio taikymas, sutrumpės A1 pažymėjimų išdavimas nuotoliu dirbantiems darbuotojams.

Bus užtikrintas vienodas Reglamento (EB) Nr. 883/2004 16 straipsnio taikymas tarpvalstybinio nuotolinio darbo atveju.

Darbdaviams ir darbuotojams, dirbantiems nuotoliu iš savo gyvenamosios vietos kitoje valstybėje narėje, bus sudarytos palankesnės sąlygos išsaugoti socialinį draudimą darbdavio registruotos buveinės ar veiklos vietos valstybėje narėje.

6. Rodikliai, pagal kuriuos bus stebimas sprendimo įgyvendinimas

Atskirų rodiklių nenumatoma. Kasmet Administracinei komisijai teikiama statistinė informacija dėl taikytinos teisės nustatymo vadovaujantis atskiromis Reglamento (EB) Nr. 883/2004 nuostatomis.

7. Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos¹ nuostatų įgyvendinimas

Projektu neįgyvendinamos Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatos.

8. Europos Sąjungos teisės aktų perkėlimas ir (ar) įgyvendinimas

¹ Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programa, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“.

Projektu įgyvendinamos Reglamento (EB) Nr. 883/2004 16 straipsnio nuostatos, pateiktos prie šio teikimo pridėtoje atitikties lentelėje, esančioje ir Lietuvos narystės ES informacinėje sistemoje (LINESIS).	
9. Notifikavimas² Europos Komisijai	
Projektas nenotifikuotinas Europos Komisijai.	
10. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas	
Atliktas ir, vadovaujantis Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos ³ 36 punktu, pateiktas kaip apibendrinta informacija šiame teikime.	
11. Teisės aktai, kuriuos reikės priimti, pakeisti arba pripažinti netekusiais galios	
Pritarus Projektu ir Susitarimu teikiams pasiūlymams, kitų teisės aktų priimti, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.	
12. Informacija apie sąvokų ir jas apibrėžiančių terminų įvertinimą Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka	
Projektu ir Susitarimu nekeičiamos galiojančios sąvokos ir (ar) jų apibrėžtys ir nesiūloma apibrėžti naujų.	
13. Konsultavimasis su visuomene	
13.1. Konsultavimosi tikslas	-
13.2. Konsultavimosi būdas	-
13.3. Suinteresuoti asmenys	-
13.4. Apibendrinti konsultavimosi rezultatai	-
14. Derinimas su suinteresuotomis institucijomis	
14.1. Derinimo būdas	Projektas paskelbtas TAIS.
14.2. Derinimo terminas	☒ 10 darbo dienų.
14.3. Suinteresuotos institucijos	Lietuvos Respublikos finansų ministerija, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba), Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija, Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija (toliau – URM).
14.4. Derinimo rezultatai	Projektas patikslintas pagal suinteresuotų institucijų pastabas ir pasiūlymus.
14.5. Apibendrinti derinimo rezultatai	Su Teisingumo ministerija pagal pastabas patikslintas Projektas buvo suderintas darbo tvarka. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba ir Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija pastabų neturėjo. Kitos institucijos per nustatytą terminą pastabų nepateikė. Atsižvelgiant į URM pastabas, Projektas patikslintas ir Susitarimas bus viešinamas Ministerijos ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos interneto svetainėse.
15. Projekto iniciatorius	
Ministerija	
16. Projekto rengėjai	

² Pagal Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. 617 „Dėl Informacijos apie techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras teikimo taisyklių patvirtinimo“, reikalavimus.

³ Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo“.

Ministerijos Tarptautinio bendradarbiavimo skyriaus patarėja Irena Martinkutė, tel. + 370 658 58715, el. p. irena.martinkute@socmin.lt .

17. Kita, Ministerijos nuomone, reikalinga informacija

Nėra.

PRIDEDAMA:

1. Projektas, 1 lapas.
2. Susitarimas anglų ir lietuvių kalbomis, 7 lapai.
3. Aiškinamasis memorandumas dėl Susitarimo taikymo, 5 lapai.
4. Atitikties lentelė, 2 lapai.
5. Institucijų raštai, 5 lapai.

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė

Monika Navickienė

Irena Martinkutė, tel. + 370 658 58715, el. p. irena.martinkute@socmin.lt